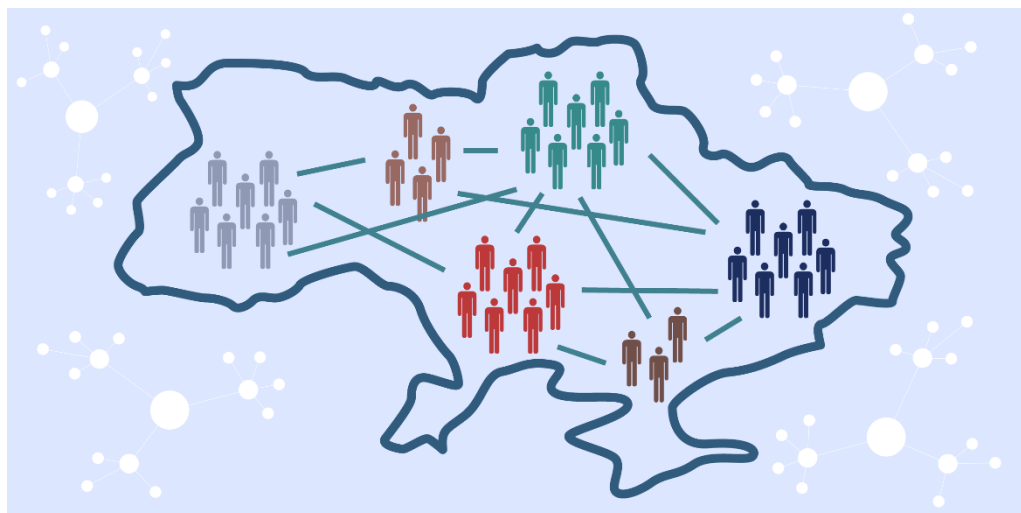

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Затверджено
на засіданні кафедри
«Менеджмент, публічне управління та HR-технології»
прот. № 1 від 18.09.2023 р.

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ, МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ, СТАЛИЙ
РОЗВИТОК І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО**
СИЛАБУС

Галузь знань	- 07 Управління та адміністрування
Спеціальність	- 073 " Менеджмент "
Освітня програма	- Менеджмент організацій і адміністрування
Рівень вищої освіти	- другий (магістр)
Кількість кредитів ЄКТС	- 6

Спікер курсу - [Крихтіна Юлія Олександрівна \(д-р наук з держ.упр. професор\)](#)

Контакти: 38 (057) 730-10-46, e-mail: kryhtina@kart.edu.ua
м. Харків, пл. Фейербаха, 7, ауд. 3.406

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу –
<http://rasp.kart.edu.ua/>

Веб сторінка курсу: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=10752>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://lib.kart.edu.ua/>

Час та аудиторія проведення занять: відповідно до розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua/faculty>

Мета дисципліни: поглиблення знань, вмінь та навичок з питання розуміння, аналізу,

прогнозування процесів розвитку української та зарубіжної наукової думки щодо розвитку інституту громадянського суспільства та місцевого самоврядування, побудови відносин держави та місцевого самоврядування, сучасних підходів, здобутків за напрямом децентралізації влади та сталого розвитку.

Матеріали навчальної дисципліни спрямовані на формування сукупності компетентностей з питань запровадження сучасних підходів до забезпечення місцевої демократії, розвитку практики належного врядування на місцевому рівні відповідно до сучасних вимог розвитку держави та громадянського суспільства .

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

Заплановані загальні компетентності (ЗК), фахові компетентності (СК):

ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо

СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК02. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери.

СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними

Теми курсу

МОДУЛЬ 1

Тема 1. Поняття і сутність категорії «децентралізація»: базові аспекти і проблеми сучасного розуміння

Децентралізація владних повноважень: сутність та поняття. Види та форми децентралізації. Законодавчі та нормативно-правові засади здійснення державної політики у сфері місцевого самоврядування. Світові моделі децентралізованого управління. Переваги та наслідки децентралізації владних повноважень.

Тема 2. Європейська хартія місцевого самоврядування – ключовий орієнтир на шляху децентралізації та реформування місцевого самоврядування

Динаміка конституційно-правового забезпечення місцевого самоврядування в Україні. Специфіка вітчизняних та європейських підходів щодо здійснення місцевого самоврядування. Європейська хартія місцевого самоврядування як концепт локальної демократії на європейському правовому просторі.

Проблеми імплементації Європейської хартії місцевого самоврядування в Україні. Співвідношення Конценції і вітчизняного законодавчого забезпечення місцевого самоврядування.

Тема 3. Світовий досвід децентралізації і розвитку місцевого самоврядування Сталий розвиток та ефективне муніципальне врядування. Розвиток територіальної згуртованості. Децентралізація та багаторівневе управління. Тенденції децентралізації управління в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. Децентралізація та реінтеграція: баланс між місцевим та регіональним самоврядуванням

Тема 4. Перспективні напрями формування сучасних територіальних громад. Реформування місцевого самоврядування та системи територіальної організації влади в Україні в умовах реалізації реформи «децентралізації». Мета, напрями та механізми формування ефективного місцевого самоврядування в Україні. Розподіл повноважень між центральними, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також в системі місцевого самоврядування. Характеристика основних повноважень органів місцевого самоврядування базового, районного та обласного рівнів. Удосконалення міжбюджетних відносин у контексті реалізації принципів «фінансової децентралізації» в Україні.

Тема 5. Алгоритм добровільного об'єднання територіальних громад. Нормативно-правова основа добровільного об'єднання територіальних громад. Механізми створення та функціонування об'єднаних територіальних громад. Нормативно-правове та організаційне забезпечення формування спроможних об'єднаних територіальних громад в Україні.

Тема 6. Практика створення об'єднаних територіальних громад Особливості створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Переформатування системи органів влади на районному рівні в умовах створення ОТГ. Перспективний план формування спроможних ОТГ. Добровільне об'єднання ТГ: бюджетні та інфраструктурні переваги. Питання потреби в префектурах.

Тема 7. «Розумне зростання» в об'єднаних територіальних громадах Формування об'єднаних територіальних громад на засадах «розумного зростання». Реалізація принципів розумного зростання для об'єднаних територіальних громад. Запровадження SMART-COMMUNITY як стратегії розвитку територіальних громад в Україні.

Модуль 2

Тема 1. Сталий розвиток у контексті суспільно-економічних проблем ХХІ століття

Сутнісні детермінанти сталого розвитку. Сталий та збалансований розвиток. Діагностика дисбалансів розвитку економічної системи на мезорівні. Наукові концепції сталого та збалансованого розвитку. Чинники та індикатори сталого розвитку. Методологічні підходи до оцінювання сталого розвитку. Національна парадигма сталого розвитку Глобальні рейтинги України за індикаторами сталого розвитку.

Тема 2. Мета й основні принципи концепції сталого (збалансованого) розвитку

Основні завдання та принципи сталого розвитку. Формула глобального розвитку Денніса Медоуза. Аналіз принципів «Декларації з навколишнього середовища і розвитку». Конференція «Ріо +20». Саміт зі сталого (збалансованого) розвитку 2015 р. 6 Міжнародні форуми після Ріо-92 та їх рішення: Зустріч на вищому рівні «Планета Земля» («Ріо+5»). Всесвітня конференція ООН зі сталого (збалансованого) розвитку «Ріо+10», (Йоганнесбург, 2002 р.)

Тема 3. Соціальний вектор сталого розвитку

Стратегічні орієнтири соціальної складової сталого розвитку. Інституційні детермінанти забезпечення соціального вектору сталого розвитку територій. Освіта і формування глобального освітнього простору в моделі сталого розвитку. Інклюзивний розвиток та інклюзивна освіта. Збереження стабільності існуючих суспільних систем, недопущення руйнівних соціальних конфліктів, шляхом справедливого розподілу благ між людьми. Становлення динамічної концепції освіти в інтересах сталого розвитку. Роль туризму і рекреації у забезпеченні сталого розвитку територій.

Тема 4. Економічна складова сталого розвитку

Економічні умови збалансованого розвитку територій. Оцінювання конкурентоспроможності та економічної безпеки територій. Стратегічні засади інвестиційного забезпечення сталого розвитку. Оцінювання економічних індикаторів сталого розвитку. Цілісність і сталий розвиток територій. Нарощування економічних детермінант сталого розвитку в контексті революції 4.0 та розбудови п'ятого та шостого технологічних укладів. Створення промислових інноваційних центрів та регіональних кластерів. Смарт-спеціалізація територій як домінанта її конкурентного розвитку.

Тема 5. Гарантування безпеки сталого розвитку територій

Формування якісно нового етапу суспільного розвитку, обумовленого ступенем задоволення потреб населення. Перехід України до формування новітньої національної політики досягнення збалансованості між соціально-економічним прогресом та потребами збереження довкілля. Упровадження принципів сталого розвитку, зміни структури споживання, збереження, невиснажливого використання і відтворення природних ресурсів, екологічної

безпеки в регіональну політику. Формування національної стратегії сталого розвитку у сфері гарантування економічної, соціальної, екологічної безпеки (ЕБ).

Тема 6. Раціоналізація природокористування

Поняття раціоналізації природокористування. Стимулювання оптимального природокористування: оподаткування, субсидювання, пільгове кредитування природоохоронної діяльності, прискорену амортизацію природоохоронних фондів та інші заходи; екологізація ціноутворення; реалізація екологічних програм на міжнародному, національному й регіональному рівні; екологічне страхування, запобігання або пом'якшення наслідків аварій, технологічних збоїв. Підвищення ресурсоефективності за рахунок вторинного ресурсокористування. Формування стратегії попередження утворення та розширення рециркуляції відходів.

Тема 7. Поняття «індикатори сталого (збалансованого) розвитку».

Системи індикаторів. Інтегральні індикатори/ Основні підходи до розробки індикаторів сталого розвитку. Групи та види індикаторів сталого розвитку. Основні показники-індикатори, що характеризують суспільно-географічні аспекти збалансованості розвитку. Індикатор «екологічний слід» як характеристика тиску на природу. Інтегральний індекс збалансованості розвитку. Рівень збалансованості розвитку окремих країн світу. Поняття та класифікація контекст-індикаторів та програмних індикаторів. Вимоги використання контекстіндикаторів. Особливості використання методу контекст-індикаторів в Україні. Використання контекст-індикаторів для аналізу диспропорції розвитку. Інтегрований підхід до визначення контекст-індикаторів сталого (збалансованого) розвитку. Концепція формування програмних індикаторів.

Тема 8. Потенційні ресурси та основні завдання забезпечення сталого розвитку України

Ресурси забезпечення сталого (збалансованого) розвитку України. Основні компоненти внутрішніх ресурсів забезпечення сталого розвитку України. Соціально-економічний потенціал як ресурс збалансованого розвитку країни. Роль зовнішніх ресурсів. Основні завдання переходу України до сталого (збалансованого) розвитку. Ключові завдання з забезпечення сталого розвитку України.

Тема 9. Формування майбутнього розвитку країни: стан та проблеми Міжнародні угоди, до яких приєдналась Україна.

Концепція, стратегія та національний план дій щодо переходу до сталого (збалансованого) розвитку. Механізми, етапи та очікувані результати імплементації програмних заходів переходу до сталого (збалансованого) розвитку.

Тема 10. Публічне управління у впровадженні політики сталого

розвитку на регіональному та місцевому рівнях

Напрями вдосконалення інституційної політики. Зміна ролі та функцій центральних органів виконавчої влади. Запровадження вертикальної координації: удосконалення багаторівневого управління. Розриви, що виникають в управлінні сталим (збалансованим) розвитком

Тема 11. Взаємодія держави та громадянського суспільства

Основні етапи формування та еволюції громадянського суспільства. Сутнісні характеристики громадянського суспільства. Місце і роль громадських організацій у публічному адмініструванні. Громадянське суспільство як сфера формування єдиного комплексу цінностей та відносин. Автономність і органічна єдність громадянського суспільства та держави. Влада як основний засіб публічного адміністрування. Механізм взаємодії влади та публічного адміністрування. Держава як суб'єкт політичної влади. Управління суспільством - головне призначення публічного адміністрування.

Об'єктивна необхідність формування громадянського суспільства, його визначення. Призначення громадянського суспільства та його місця в демократичному процесі. Взаємостосунки громадянського суспільства і держави. Роль особистості та самосвідомості громадян при формуванні громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства, характерні ознаки груп інтересів та громадських об'єднань, які можна віднести до інститутів громадянського суспільства. Зміст демократії співучасті та її здійснення, що сприятиме відкритості державної політики, спрямованої на задоволення інтересів і потреб громадян.

Тематика (зміст) практичних занять.

Ресурсне забезпечення розвитку територіальної громади. Принципи сталого розвитку. Особливості впровадження теорії сталого розвитку в міських та сільських громадах. Інформаційний супровід сталого розвитку територіальних громад. Управління розвитком територіальної громади в контексті мережевого підходу. Гарантії захисту прав територіальної громади. Інноваційна складова сталого розвитку територіальної громади. Державне управління ресурсним розвитком територіальної громади: проблеми, напрями, пріоритети. Комунальна власність як майнова основа розбудови територіальної громади. Особливості управління майном комунальної власності територіальної громади. Державна політика забезпечення розвитку інвестиційної діяльності на рівні територіальної громади. Соціальна ефективність як критерій розвитку територіальної громади.

Тематика (зміст) лабораторних занять.

Не передбачено навчальним планом.

Тематика (зміст) семінарських занять.

Не передбачено навчальним планом.

Тематика (зміст) самостійної роботи.

Сутність територіальної громади. Місце територіальної громади в системі місцевого самоврядування. Поняття територіальної громади в нормативно-правових актах України. Вітчизняні та зарубіжні теорії про територіальну громаду. Територіальна громада як складна "кумулятивна" форма суспільної організації. Роль територіальної громади в активному вирішенні соціально-економічних проблем. Підходи до вивчення територіальних спільнот. Головні ознаки територіальної громади. Територіальна громада як суб'єкт підприємницької діяльності у сфері надання громадських послуг. Участь територіальної громади у місцевому самоврядуванні.

Тематика (зміст) індивідуальних завдань (у тому числі курсової роботи).

В якості індивідуальних завдань передбачено виконання контрольної роботи.

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Принцип формування оцінки за модуль за 100-бальною шкалою показано у таблиці, де наведена максимальна кількість балів, яку може

набрати студент за різними видами навчального навантаження.

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульне тестування Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали)	Сума балів за модуль
≤ 60	≤ 40	≤ 100
Поточний контроль:		
Відвідування занять		≤ 5
Ступень залученості Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на питання застосування системного підходу щодо фінансового менеджменту. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власної залученості		≤ 10
Стисла презентація виконаного завдання		≤ 5
Виконання індивідуального завдання (РР)		≤ 30
Захист індивідуального завдання		≤ 10
Підсумок		≤ 60

До перелічених складових модульної оцінки можуть нараховуватися додаткові бали за участь студента у науковій роботі, підготовці публікацій, робіт на конкурси, участь в олімпіадах тощо. Кількість додаткових балів визначається на розсуд викладача, але у сумі не більш 60 балів за поточний контроль разом з переліченими складовими модульної оцінки. Обґрунтованість нарахування студенту додаткових балів розглядається на засіданні кафедри та оформлюється відповідним протоколом. Отримана таким чином сума балів поточного контролю доводиться до відома студентів перед проведенням модульного контролю. Відповідна оцінка поточного контролю проставляється у заліково-екзаменаційну відомість.

Екзамен:

- Студент складає екзамен за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Оцінки екзамену визначається, як середньоарифметична оцінок двох модулів відповідного семестру. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на екзамені, відповівши на питання викладача

Програмні результати навчання

РН01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.

РН02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення.

РН07. Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.

Основні заходи запобігання та виявлення порушень академічної доброчесності

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Основні заходи запобігання та виявлення академічного плагіату визначаються Положенням про організацію освітнього процесу Українського державного університету залізничного транспорту (далі – Університет) <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennja-pro-oop-ukrdutzt-2021.pdf>,

зокрема:

- виховання та розвиток у здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях, при спілкуванні з викладачами, керівниками робіт та між собою, у тому числі неформальному, та у повсякденній діяльності протягом всього строку навчання в Університеті: спроможності діяти із позицій академічної доброчесності та професійної етики; бажання та навичок самостійного виконання робіт, завдань тощо; навичок коректного посилання на джерела інформації; усвідомлення значущості норм академічної доброчесності; спроможності оцінювання прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; спроможності надання моральної оцінки власним вчинкам, співвідношенню їх із моральними та професійними нормами;
- залучення здобувачів вищої освіти до розробки та впровадження політики академічної доброчесності в Університеті;
- здійснення постійного інформування про неприпустимість плагіату і можливу відповідальність за нього при проведенні навчальних занять, виконанні письмових робіт;
- створення викладачами атмосфери академічної доброчесності в ході навчальних занять та при спілкуванні зі здобувачами вищої освіти, у тому числі неформальному, та між собою;
- включення до першої (титульної) сторінки курсових, атестаційних робіт декларації про самостійність виконання роботи відповідно до принципів

академічної доброчесності;

- оприлюднення атестаційних робіт до їх захисту на сторінці освітньої програми;

- ознайомлення із Кодексом академічної доброчесності Університету, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу;

- проведення відкритих заходів з питань написання наукових, навчальних робіт, правил опису джерел та оформлення цитувань тощо;

- ознайомлення науково-педагогічних, наукових та інших працівників, здобувачів вищої освіти з нормативно-правовими актами, що регулюють питання запобігання академічного плагіату та встановлюють відповідальність за академічний плагіат;

- сприяння органам студентського самоврядування, студентській первинній профспівковій організації, органу, який представляє наукові інтереси студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених в інформуванні здобувачів вищої освіти про правила наукової етики;

- стимулювання учасників освітнього процесу до взаємодії із органами, відповідальними за дотримання академічної доброчесності та протидії проявам академічного плагіату;

- експертна оцінка, у тому числі з використанням відповідних новітніх технологій, на наявність академічного плагіату в наукових роботах, навчальних виданнях, кваліфікаційних роботах, дисертаціях.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.